

дешевых и частично бесплатных обедов, как правило, безработный доплачивал к обеду 10—15 коп. Это мероприятие проводилось по всем округам, при чем в Гомеле и Минске были организованы специальные столовки. В остальных округах обеды отпускались в столовых ЦРК. В среднем в течение 8 месяцев обеды получало ежедневно около 2.000 чел.

Ночлежные дома для безработных также расширились и функционируют почти во всех более крупных округах, с пропускной способностью около 300 ч. в день.

В 1926-27 году впервые был применен новый вид помощи—выдача безработным денежной помощи при переезде для оплаты к выдаваемому бланку 50 проц. льготного проезда по железной дороге. Этим самым облегчалось передвижение в те местности, где имеется спрос на рабочую силу. На это мероприятие было израсходовано около 10.000 руб. Кроме того, выдано 2.915 литров на 3415 чел.

Денежные пособия по безработице от органов социального страхования в среднем получило 12.625 чел. безработных против 9315 чел. в 1925-26 году, рост на 32 проц. Всего выплачено пособия за год 1.500.000 руб., увеличение против 1925-26 г. на 50 проц.

Следует отметить, что в результате проведения вышеперечисленных мероприятий мы имели возможность оказывать систематическую помощь значительному кругу безработных и этим самым смягчить остроту и напряженность безработицы в 1926-27 году.

Задачи рэканструкцыі сельскай гаспадаркі ў сёлетнюю пасеўкампанію.

Калі ў мінулыя пасеўныя кампаніі па сельскай гаспадарцы стаялі, галоўным чынам, задачы адбудовы характару, дык у сёлетнюю пасеўную кампанію задачы дапаўняюцца цэлым шэрагам новых момантаў, якія даюць інакшую ўстаноўку ўсёй нашай аграрнай палітыцы, і ўжо пасеўную кампанію неабходна разглядаць, як першы пачатак практычнага ажыццяўлення вызначанага партый курсу па сельскай гаспадарцы. Апошняя годняя практыка нашай працы па рэканструкцыі ўсяе народнае гаспадаркі паказала, што палітыка фарсіраванай індустрыялізацыі Савецкага Саюзу зьяўляецца мерапрыемствам зусім рэальным, і праз утварэнне вялізарных электрычных асяродкаў, праз адкрыццё новых буйных прамысловых прадпрыемстваў і пераабсталяванне старых каласальна пашыраецца тэхнічная база індустрыі, якая пачынае браць на буксір усе іншыя, больш прымітыўныя, галіны народнае гаспадаркі з тым, каб ператвора іх разам з гэтым цягнуць уперад па шляху да сацыялізму. Але практыка паказала, што індустрыялізацыя будзе нармальна разьвівацца толькі пры тых умовах, калі ў належным напрамку будзе праходзіць і рэканструкцыя ўсяе нашае сельскае гаспадаркі, якая займае першае месца пасля прамысловасці ў сыстэме ўсяе народнае гаспадаркі. А між тым у працягу адбудовы перыяду сельская гаспадарка пераважна разьвівалася, як дробная індывідуальная гаспадарка, і, такім чынам, адбудовы працэс у сялянскай гаспадарцы праходзіў, галоўным чынам, на базе прымітыўнае тэхнікі.

Далейшае разьвіццё сельскае гаспадаркі на такім адсталым тэхнічным базісе ня будзе адпаведваць задачам індустрыялізацыі і сацыялістычнага будаўніцтва, бо спажывецкія запатрабаванні вёскі ўжо каласальна пашырыліся, і з кожным годам будуць расці запатрабаванні прамысловасці і экспарту на прадукцыю сельскай гаспадаркі, і вёска без рэканструкцыі сельскай гаспадаркі можа зьявіцца тормазам нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Прыпомнім старыя часы. Як тады праходзіла разьвіццё ўсяе наогул народнае гаспадаркі? У той час капіталізм, як у прамысловасці, так і ў сельскай гаспадарцы, ствараў буйныя капіталістычныя прадпрыемствы, і цяпер, напрыклад, у такой краіне, як Усходняя Прусія, сельская гаспадарка ў сваёй абсалютнай большасці знаходзіцца ў руках аграрна-капіталістых, якія арганізавалі свае буйныя сельска-гаспадарчыя прадпрыемствы па прыкладу капіталістычнае фабрыкі, заводу. Такі лёс чакае сельскую гаспадарку кожнае буржуазнае краіны, пры тых умовах, што яна будзе разьвівацца пры капіталізме; на шлях капіталістычнага разьвіцця сельскую гаспадарку царскае Расеі ставіла аграрная палітыка Сталыпіна. Прагрэсыўна разьвіваючыся, капіталізм са ўсёй рашучасцю ліквідуе фэадальную тэхніку ў сельскай гаспадарцы: трохпалёўку, першабытныя машыны і прылады, і замяняе новай тэхнікай, навуковай арганізацыяй сельска-гаспадарчай вытворчасці, скарыстоўваючы для гэтага аграрна-мічную навуку, хімію, тэхнолёгію, інжынерную справу пры меліярацыях і г. д. Разам з гэтым і абшчыныны принцип землякарывання замяняўся прыватнай уласнасцю на зямлю, і гэтым самым забяспечвалася капіталістычная канцэнтрацыя зямель у адных руках, якая праходзіла праз шырокае масавае абезьземельванне бядняцка-серадняцкага сялянства. Прымітыўная фэадальная тэхніка сельскай гаспадаркі і сама дробная сялянская гаспадарка, без яе капіталістычнае рэканструкцыі, не давалі магчымасці

разьвівацца капіталістычнай прамысловасьці, і дзеля гэтага паралельна з ростам індустрыі праходзіла адпаведная рэарганізацыя і фэадальнай сельскай гаспадаркі.

Наша сацыялістычнае будаўніцтва праходзіць у зусім іншых умовах, і мэта нашага будаўніцтва зусім іншая. Капіталізм, утвараючы буйнае земляробства, праводзіў шырокае разарэньне, абезьземельваньне сялянства. Ён разараў цэлыя вёскі. Зусім інакшым шляхам праводзім арганізацыю буйнага сацыялістычнага земляробства мы: уцягваем самыя шырокія колы батракоў, беднякоў і сярднякоў вёскі ў арганізацыю гэтых новых форм гаспадаркі, арганізуем для гэтага большую дапамогу крэдытам, спецыялістамі і іншым, з тым, каб самі працоўныя масы будавалі гэта зямляробства і праз яго паляпшалі сваё матар'яльнае становішча.

І для кожнага рабочага і селяніна павінен зьяўляцца аксіомай той прасты факт, што дробная індывідуальная сялянская гаспадарка, як такая, ня можа зьяўляцца сталай базай для разьвіцця нашага сацыялістычнага індустрыі і ня будзе сталай падставой наогул для нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Ужо цяпер патрабуецца карэнная рэарганізацыя індывідуальнай сельскай гаспадаркі на новай тэхнічнай базе і ў новых формы. Такія формы зьяўляюцца калектывізацыя бядняцка-сярэдняцкіх індывідуальных гаспадарак і ўцягваньне іх у розныя віды каапэрацыі, асабліва вытворчай. Сама індывідуальная сельская гаспадарка зьяўляецца ў сучасны момант прычынай, якая тармозіць палепшаньне наогул усяе сельскае гаспадаркі. Прывядзем прыклады. Пры арганізацыі кожнага сялянскага двара, як бы мала яго зямлі ні было, патрабуецца лабудаваць усе неабходныя будынкі, купіць жывы і мёртвы інвэнтар, і, калі ўсё гэта справіць, дык палучаецца вялікая перагружанасьць невялікага зямельнага па-дзела капіталам, які не рацыянальна з вытворчага боку скарыстоўваецца. Самаму „культурнаму гаспадару“ паспробуйце пры 6 гектарах зямлі ў крэдыт пабудаваць будынкі, купіць каня, карову, плуг, барану, малатарню і іншыя машыны, пракрэдытаваць яго насеннем, і кожны такі гаспадар, калі ў яго другіх прыбыткаў, акрамя як ад сельскай гаспадаркі, ня будзе, амаль што з выплатай крэдыту не справіцца, і гаспадарка ў яго будзе зьяўляцца дэфіцытнай. Акрамя таго, калі ўзяць цэлы шэраг буйных машын і прылад, як, напрыклад, малатарню, жняўра, трыер, трактар, карыстаньне электрычнай энэргіяй, абсталяваньне малочнай і іншым буйным інвэнтаром, дык ніводная, як бядняцкая, гэтак і сярэдняя, гаспадарка ў індывідуальным парадку ня будзе мець мажлівасьці купіць гэты інвэнтар, а калі і купіць, дык ён пры малай колькасьці зямлі амаль што круглы год будзе зьяўляцца беспрацоўным.

Вазьмеце далей. Вырашчваньне і ўтрыманьне племянное жывёлы таксама надзвычайна цяжка праводзіць у дробных індывідуальных сялянскіх гаспадарках, бо сама жывёла каштуе дорага, і здабыць яе бядняцкай гаспадарцы цяжка, паставіць добрае харчаваньне жывёлы пры беднасьці гаспадаркі немагчыма, і па неабходнасьці такім гаспадаркам прыходзіцца здавальняцца дрэннай і непрыбыткавай жывёлай. Таксама вырашчваньне сартовага насення тармазіцца недахопам зямлі, і бывае часам, што бедняку нельга перайсьці і да шматполья з малазямелья. Усё гэта кажа аб тым, што палепшаньне гаспадарчага становішча бядняцкага і сярэдняцкага сялянства, правядзеньне перабудовы ўсяе сельскай гаспадаркі магчыма пры шырокай калектывізацыі бядняцка-сярэдняцкага сялянства. А пры такім становішчы, калі бядняк сядзіць у індывідуальнай гаспадарцы, ён ставіць савецкую ўладу ў такое становішча, пры якім надзвычайна цяжка правесці гаспадарчую дапамогу кожнаму бедняку, ня глядзячы на тое, што большая частка дапамогі ўвесь час ідзе бяднейшаму сялянству. Цяпер, калі возьмем тую буйную вясковую беднату, якую мы ў свой час аб'ядналі ў калгасы, іх гаспадарчае становішча ўжо ў сучасны момант зьяўляецца куды лепшым. Дзеля гэтага практыка дапамогі індывідуальным

бядняцкім гаспадаркам і тым, якія аб'яднаюцца ў калектывныя гаспадаркі, відавочна паказала, што толькі праз арганізацыю калектывных аб'яднаньняў мы будзем мець мажлівасьць вывесці беднату з цяжкага гаспадарчага становішча, у якім яна знаходзіцца пры выдзеньні індывідуальнай сельскай гаспадаркі.

Абдуовай новых фабрык і заводаў, вялізарным пашырэннем індустрыялізацыі Савецкага Саюзу савецкая ўлада мае мажлівасьць палепшыць становішча пралетарыяту. Каб вывесці з сучаснага гаспадарчага туліку вясковую беднату, у якім яна зараз знаходзіцца, партыя ўжо дала катэгарычную дырэктыву правесці дастатковы лік фінансаваньня мерапрыемстваў па калектывізацыі вясковай беднаты і сярэдняцкага сялянства. Бяднейшае сялянства і сярэднякі, якія больш ўсяго эксплёатавала ў старыя часы капіталістычнай сыстэмы і якія стаялі перад пагрозай поўнага абезьземельваньня ці забабаленьня, калі-б захаваўся капіталістычны парадок, павінны цяпер са ўсёй рашучасьцю падтрымліваць лэзунг партыі па арганізацыі сацыялістычнага земляробства.

Для далейшага сапастаўленьня супроць капіталістычна-кулацкіх тэндэнцыяў на вёсцы з гаспадарчага боку неабходна беднякам і сярэднякам праводзіць арганізацыю новага сацыялістычнага земляробства праз калектывізацыю і каапэраваньне. Такую ўстаноўку рашуча праводзіць партыя ў сваіх практычных мерапрыемствах па правядзеньні аграрнае палітыкі, і бядняцка-сярэдняцкае сялянства павінна падтрымаць яе, бо, толькі аб'яднаўшыся ў калектывныя гаспадаркі, каапэраваўшыся, магчыма на новаму перабудаваць і сельскую гаспадарку ў параўнаньні з любой індывідуальнай гаспадаркай. Якія-ж практычныя мерапрыемствы ў нашай аграрнай палітыцы правесці, каб яны дапамагалі бедняку і сярэднюку пераходзіць да калектывных аб'яднаньняў? Да такіх мерапрыемстваў намі вызначаецца—усе бядняцка-сярэдняцкія гаспадаркі, якія аб'яднаюцца ў калектывы, павінны быць у тым жа гаду і ў першую чаргу земляўпарадкаваныя за кошт дзяржавы. Далей, з тае прычыны, што бяднейшыя сяляне маюць надзвычайна мала зямлі ў сваім фактычным землякарстаньні, нормы іх пры пераходзе да калектывных форм павінны быць пашыраны ў параўнаньні з індывідуальнымі гаспадаркамі, і пры самым земляўпарадкаваньні ім павінны адводзіцца лепшыя землі. І каб самы пераход да калектывных форм не тармазіўся тымі членамі зямельнага вобчства, якія жадаюць застацца пры індывідуальным землякарстаньні, неабходна дазволіць любой меншасці зямельнага вобчства, але ня менш як 5 дваром, без дазволу вобчства ў любы час пераходзіць да калектывных форм землякарстаньня. Разам з гэтым неабходна забяспечыць поўнасьцю крэдытамі асабліва нанова арганізуемыя калектывныя гаспадаркі, і ў сёлетнім годзе мы на гэту справу асыгнуем крэдыту 1.660 тыс. руб., між тым як у леташнім годзе было адпушчана значна менш.

Ужо вэсткі ёсьць, што цяга да калектывных форм земляробства пашырылася, і сяляне выносяць пастановы, падаюць заявы аб арганізацыі калектываў, але месцамі гэтыя матар'ялы толькі прымаюцца, і ніякіх пасья канкрэтных мерапрыемстваў не праводзіцца. Такія адносіны да калектывізацыі неабходна разглядаць як крэмінальную справу, і такое „спачуваньне“ калектывізацыі пара зьяўляецца сур'ёзным дзелавым падыходам. Са ўсёй рашучасьцю трэба на мясцох дабіцца таго, каб па кожнай пастанове, па кожнай заяве сялян аб пераходзе іх да калектывных форм земляробства адразу выслаўся туды агроном, інструктар, палітпрацаўнік, якія-б дапамаглі практычна арганізаваць той ці іншы калектыв, бо бяз нашага практычнага ўдзелу ў гэтай працы самому сялянству цяжка праводзіць арганізацыю новых форм земляробства.

Другой устаноўкай, якая да гэтага часу не стаяла так рашуча ў нашым сельска-гаспадарчым будаўніцтве, зьяўляецца індустрыялізацыя

сельскай гаспадаркі. Да гэтага часу наша ўвага была сканцэнтравана, галоўным чынам, на правядзеньні земляўпарадкаваньня, мэліорацыі, аграмерпрыемстваў. Усе яны, пры нядаўнім заняпадзе беларускай сельскай гаспадаркі, зьяўляюцца і надалей асноўнымі мерапрыемствамі, але ж у сучасны момант, калі пачаўся перыяд рэканструкцыі сельскай гаспадаркі, і калі праз павялічэньне прадукцыі будзе павялічвацца яе таварнасьць, мы становімся перад неабходнасьцю індустрыяльнай пераапрацоўкі цэлага шэрагу прадуктаў, як, напрыклад, бульбы, якая амаль што ніколі ня будзе транспартабельнай у непераапрацованым выглядзе; пераапрацоўкі патрабуюць лён, фрукты, малако, мяса і іншыя прадукты. Такія індустрыяльныя прадпрыемствы даюць мажлівасьць пераапрацаваць сыравіну ўнутры рэспублікі, значна павялічваюць прыбытак усяе народнае гаспадаркі скарыстоўваюць беспрацоўных, адначасова разьвіваюць таварнасьць сялянскай гаспадаркі і гэтым самым павялічваюць яе прыбытак; акрамя таго, ставяць у такую залежнасьць дробную сялянскую гаспадарку ад індустрыяльных прадпрыемстваў, пры якой росквіт іх будзе залежаць ад працы прамысловых гаспадарцаў ў дарэвалюцыйны час праходзіла надзвычайна хутка, і гэта былі прадпрыемствы, якія будаваліся выключна ў абшарніцкіх маёнтках у мэтах рэнтабельнага капіталістычнага разьвіцьця сваіх гаспадарак і больш шырокай і інтэнсіўнай капіталістычнай, заместа паўфеадальнай эксплёатацыі сялянства.

І цяпер яшчэ ўсім вядома, як на Беларусі ў старыя часы армія падзёншчыкаў, па некалькі дзесяткаў тысяч чалавек, за трыццаць капеек у дзень працавала ў капіталістычных прадпрыемствах. Гэта былі ў сельскай гаспадарцы фабрыкі эксплёатацыі ваколічнага бядняцка-серадняцкага сялянства. Будуем мы намі цяпер індустрыяльныя прадпрыемствы па індустрыялізацыі сельскай гаспадаркі пачалі і надалей будуць адыгрываць зусім іншую ролю. Паном і капіталістам было карысна пакідаць бядняцка-серадняцкае сялянства жыць пры дробных мала прыбытковых гаспадарках з тым, каб лепш было эксплёатаваць сялянства. Мы працуем цяпер над пабудовай новай, сацыялістычнай, гаспадаркі, і надзвычайна важным момантам у гэтай пераабудове будзе зьяўляцца адкрыцьце індустрыяльных прадпрыемстваў, бо яны павінны будуць пераапрацоўваць, галоўным чынам, прадукцыю сялянскіх гаспадарак, ад чаго таварнасьць апошніх будзе пашырацца, і пад уплывам індустрыі сяляне пачнуць ужываць новую лепшую культуру, новыя мэтады апрацоўкі зямлі. Такім чынам, сучасная савецкая індустрыя будзе праводзіць рэарганізацыю і росквіт сялянскай гаспадаркі і шырока паляпшаць добрабыт бядняцка-серадняцкага сялянства.

Цэлы шэраг такіх прадпрыемстваў будзе будаваць дзяржава, і тут неабходна адзначыць, што да гэтага часу акругі і раёны не зразумелі вялікія задачы па арганізацыі прамысловых прадпрыемстваў па пераапрацоўцы сельска-гаспадарчых прадуктаў і належных мерапрыемстваў да гэтага часу не арганізавалі, між тым як уся мясцовае прамысловасьць, акрамя камунальнай, павінна ў нашых умовах зьяўляцца прамысловасьцю, якая будзе грунтавацца на сельска-гаспадарчай сыравіне. Але разам з дзяржаўным будаўніцтвам прамысловасьці нам, як мага шырэй, трэба праз каапэраванае сялянства разгарнуць адкрыцьце такіх прадпрыемстваў і самім каапэраваным сялянствам; пакуль што гэта праца вядзецца толькі па малочнай гаспадарцы. Па пераапрацоўцы іншых прадуктаў нічога ня зроблена, і сялянскі капітал да гэтай справы ня прыцягнут. У кожным раёне і акрузе неабходна вызначыць усе лішкі розных відаў сыравіны сельскай гаспадаркі, і адначасова дзяржаўным установам і каапэраванаму сялянству пачаць будаваць розныя прадпрыемствы з тым, каб пашырыць тэмп рэарганізацыі і палепшаньня сельскай гаспадаркі. У сёлётным годзе толькі па сельска-гаспадарчым крэдыце мяркуецца адпусьціць 2.340.000 руб.

Кантрактацыя зьяўляецца новым момантам у аграрнай палітыцы, якому раней не надавалі ніякага значэньня, чаму і гэтыя мерапрыемствы ў леташнім годзе праваліліся, а між тым для таго, каб мець сталы ўплыў на сялянскую гаспадарку, каб таварная сыравіна гэтых гаспадарак адразу паступала на фабрыкі і заводы, каб праводзіць рэгулярнае плянаваньне індывідуальнай сялянскай гаспадаркі, неабходна правесці шырокае кантрактаваньне з сялянамі на іх прадукцыю. У якасьці таварных лішкаў ужо цяпер ёсьць цэлы шэраг прадуктаў, як, напрыклад, лён, бульба, фрукты, канюшына, лубін, гадоўля сьвіней з бэконным адкормам, гадоўля птушак, рыбы і г. д. Разам са снабжэньнем сыравінай фабрык і заводаў праз кантрактацыю магчыма пашырыць і экспарт розных сельска-гаспадарчых прадуктаў. Сёлета на Беларусі мяркуецца законтрактаваць:

КУЛЬТУРЫ	Дзесіція	Мяркуюцца прадукцыі	Колькі будзе затрачана сродкаў
Канюшына	2,000 гэкт.	2,296 цэнтр.	100,000 руб.
Сарадэла	300 "	147,6 "	9,000 "
Лубін	1,500 "	2,380 "	30,000 "
Карм. буракі	—	164 "	5,000 "
Лён-даўгунскі	2,000 "	3,280 "	24,000 "
Пів. ячмень	800 "	393,6 "	16,000 "
Лён-валакно	20,000 "	43,000 "	540,000 "
Лён-семя	10,000 "	18,300 "	100,000 "
Бульба	6,500 "	300,000 "	227,500 "
Ячмень	3,000 "	15,000 "	48,000 "

На ўсё гэта асыгнавана 1.099.500 руб. Усё будзе залежыць ад месцаў, як практычна яны правядуць працу і гэтым самым пашыраць увязку сялянскае гаспадаркі і прамысловасьці. Хоць і няўдалы, але-ж вопыт мінулага году не павінен прапасць дарма, дырэктыву партыі аб пашырэнні кантрактацыі і аб пасьпяховым яе правядзеньні неабходна выканаць. Сёлета трэба зьліквадаваць тую асноўную бяду, што некаторыя раёны нават і ня ведалі, што ў іх праводзіцца кантрактацыя, і, замест гэтага, зрабіць гэту працу масавай і папулярнай.

Арганізацыя сацыялістычнага будаўніцтва ў сельскай гаспадарцы і асабліва ператварэньне ў гэтым напрамку сельскай гаспадаркі будзе залежыць ад усебаковага каапэраваньня сельскіх гаспадарак. Да гэтага часу мы ахалілі сыстэмай сельска-гаспадарчай каапэрацыі каля 37 проц. сялянскіх двароў, і, як задача, прад намі стаіць у бягучым гаспадарчым годзе дзвесці сучасны процант каапэраваньня ня менш, як да 50 проц., па БССР. Пры гэтым нам асабліва неабходна пашырыць арганізацыю розных вытворчых відаў сельска-гаспадарчай каапэрацыі, а ў нас пакуль што з гэтых відаў невялікае разгортваньне мае толькі малочная каапэрацыя. Што датычыцца такіх таварыстваў, як па садоўніцтву і агародніцтву, насеннаводных, бульбяных, ільняных і іншых, дык яны амаль што адсутнічаюць, і на мясцох нічога ня зроблена ў гэтых адносінах. Дырэктыву партыі аб арганізацыі спецыяльных відаў каапэрацыі ў нашых умовах трэба разумець, што мы павінны ў бліжэйшы час утварыць такую моцную сетку нізовых малочных, насеннаводных, садава-агародных таварыстваў з тым, каб арганізаваць саюзы гэтых спецыяльных відаў каапэрацыі. З асаблівай увагай сёлета мы павінны аднесьціся да вопыту па арганізацыі пасялковых каапэратываў. Неабходнасьць іх выклікаецца тым, што ў нас шмат розных відаў сельска-гаспадарчай каапэрацыі, і калі селяніну ўва ўсе з іх запісацца, дык патрэбуецца шмат сродкаў. Акрамя таго, ёсьць цэлы шэраг гаспадарча-каапэрацыйных функцый, якія пакуль што магчыма і карысна скарыстоўваць толькі ў межах пасёлку. Да такіх функцый належыць арганізацыя машынага, быччага, садава-агароднага таварыстваў і іншых, якія магчыма перадаць пасялковому таварыству. Разам

з гэтым таварыствам будуць перададзены і цэлы шэраг гаспадарчых функцый арганізацыі шматпольных грамадзкіх садоў і інш. Разам з гэтым ёсць цэлы шэраг відаў кааперацыі, як малочная, крэдытная, сельска-гаспадарчая, таварыствы па закупцы і збыту, якія выходзяць за межы пасёлку і павінны аб'яднаць цэлы шэраг пасёлкаў, вёсак, куды будуць уваходзіць і пасялковыя кааператывы.

У перыод пасеўнай кампаніі фактычна вызначаюцца поспехі сельскай гаспадаркі на цэлы год, і дзеля гэтага вясновую сяўбу неабходна скарыстаць для арганізацыі сялянскіх мас на агульнае пашырэнне пасеўнай плошчы, рэканструкцыю сельскай гаспадаркі з тым, каб павялічыць у нашых умовах пасеў тэхнічных культур: льну, каняпель, бульбы, палепшыць харчовае становішча нашай жывёлы праз пашырэнне палявога травасеву, распаўсюджваючы канюшэнну, віку, серадэлу і корняплоды. У сёлетнім годзе мы вызначаем пашырыць агульную пасеўную плошчу ў сярэднім па Беларусі толькі на 2 проц. і адначасова з гэтым пашырыць пасеў тэхнічных культур на 11 проц., бульбы — на 7 проц. і палявы травасеў ня менш, як на 25 проц. Такія вызначэнні намі задачы зьяўляюцца надзвычайна скромнымі; напрыклад, пасеўная плошча павінна пашырыцца больш пры сучасных нашых мерапрыемствах па рэканструкцыі сельскай гаспадаркі, калі мы шырока пераходзім на шматполье, з адначасовым знішчэннем трохполья, калі шляхам мэліорацыі ўцягваем няўдобныя землі ў інтэнсіўнае сельска-гаспадарчае карыстаньне і разам з гэтым і да гэтага часу праводзім дадатковае землянадзяленне беднаты зялёй, якая перадаецца з лясных і іншых фондаў, не знаходзячыся да гэтага часу у сельска-гаспадарчым карыстанні. Дабіцца пашырэння пасеўнай плошчы магчыма не адміністрацыйнымі мерамі, а ўмелай арганізацыяй цэлага шэрагу гаспадарчых мерапрыемстваў, да якіх належыць свечасовае здавальненне беднаты насенным матэрыялам і іншымі сродкамі вытворчасці, дапамогай беднаце праз камітэты ўзаемадапамогі цягавай сілай, плугамі, угнаеннем. Разам з гэтым арганізацыя шырокага пераходу усёй масы сялянства на шматпольныя севазароты можа каласальна павялічыць пасеўную плошчу. Пад грам дзкі кантроль неабходна ўзяць усе землі, якія знаходзяцца ў правоўным карыстанні, і сачыць за тым, каб яны ў максымальна-вялікім процанце скарыстоўваліся пад пасеў, і калі гэта не праводзіцца — землі пустуюць, дык вырашаць пытанні аб атабранні такіх зямель і перадачы іх тым, хто будзе рацыянальна, па-гаспадарчаму скарыстоўваць іх.

Мы ніколі яшчэ перад сялянствам востра ня ставілі пытанні аб павялічэнні ўраджайнасці нашых палёў, і некаторыя працаўнікі думалі, што сам курс нашай сельска-гаспадарчай палітыкі, згодна якому мы развіваем жывёлагадоўчы напрамак сельскай гаспадаркі, нібыта аслабілі нас ад задачы павялічэння ўраджайнасці. Апошні пленум ЦК КП(б)В даў выразную дырэктыву па гэтым пытанні, якая кажа, што пры нашым курсе на развіццё жывёлагадоўлі і інтэнсіўных культур мы павінны дабівацца, пры скарачэнні самой плошчы збожжавых культур, павялічэння іх, галоўным чынам, праз павялічэнне ўраджайнасці да такога разьмеру, каб сам баянс збожжавых культур ні ў якім разе не скарачаўся, а, наадварот, з году у год павялічваўся. Сама ўраджайнасць асноўных культур па БССР, у параўнанні з дарэвалюцыйным часам, такая:

НАЙМЕНШЭ КУЛЬТУР	В процантах да 1911-15 г. г.								
	1911-15	1924	1925	1926	1927	1924	1925	1926	1927
Жыта	48,2	46,1	46,8	38,8	41,4	95,6	97,1	80,5	85,9
Авёс	17,1	55,0	51,6	39,2	34,9	116,8	109,6	83,2	74,1
Ячмень	45,9	48,9	50,8	44,7	40,4	106,5	110,7	97,4	88,0
Бульба	459	547	561	636	535	119,2	122,2	138,6	116,6
Лён (валакно)	30,9	23,6	20,8	15,7	—	76,4	67,3	50,8	—

Пры такім становішчы, калі пры правядзенні цэлага шэрагу мерапрыемстваў, накіраваных да палепшання сельскай гаспадаркі, ураджайнасць не павялічваецца, па-мойму, магчыма аб гэтым гаварыць, як аб зусім ненармальным зьявішчы ў сель. гаспадарцы, якое мяжуецца з крызісам і заняпадам сельскай гаспадаркі БССР, пры якім нашы капітальныя ўкладанні ў сельскую гаспадарку недаюць ніякай эфектыўнасці. Складаецца уражанне аб нерэнтабельным скарыстоўванні намі грашовых сродкаў па сельскай гаспадарцы. Непашырэнне ўраджайнасці ў нашай сельскай гаспадарцы адбываецца на яе таварнасці, і ня дзіва, што сучасная наша таварнасць ніжэй, чым яна была у дарэвалюцыйны час; бязумоўна, што на гэтым адбываецца значна павялічваюцца пасля рэвалюцыі харчаванне самаго сялянства. Зразумела, што ніхто і ня думае аб тым, каб спажывецкі ўзровень вёскі застаўся такім, якім ён быў у старыя, дарэвалюцыйныя, часы, і самы факт ліквідацыі эксплёататарскае сыстэмы павінен быў каласальна палепшыць матэрыяльнае становішча бядняцка-серадняцкага сялянства ў параўнанні з дарэвалюцыйнымі часамі, што фактычна і адбылося. Але разам з гэтым павінны разгарнуцца сілы вытворчасці сельскай гаспадаркі так шырока, што пры поўным здавальненні спажывецкіх запатрабаванняў запатрабаваныя лішкі павінны значна пашырыцца і поўнасьцю забяспечыць запатрабаваны горады і нашых задач экспарту.

Між тым як пакуль што мы маем усё павялічваючыся норму харчавання вёскі і пачаўшыся тормазы ў снабжэнні горада прадуктамі сельска-гаспадарчай вытворчасці і некаторы зрыў плянаў нашага экспарту, што адбываецца на завозе неабходных абсталяванняў, патрэбных для індустрыялізацыі Саветаў Саюзу. Такі ўзрост сельскай гаспадаркі, які пакуль што ідзе ў жывот, нас здаволіць ня можа таму, што недахоп прадуктаў сельска-гаспадарчай вытворчасці, магчыма, адаб'ецца на рэканструкцыі ўсяе народнай гаспадаркі. Дзеля гэтага пытанне аб павялічэнні ўраджайнасці і разам з гэтым аб павялічэнні таварнасці зьяўляецца асноўнай праблемай сённяшняга дня у нашай працы па рэарганізацыі сельскай гаспадаркі, і перад сялянствам мы павінны практычна ставіць задачу так, што яно павялічэннем ураджайнасці, пашырэннем таварнасці павінна практычна дапамагаць індустрыялізацыі Саветаў Саюзу, што роўна пашырэнню нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Асабліва бядняцка-серадняцкае сялянства павінна несці належную гаспадарчую адказнасць за наше сацыялістычнае будаўніцтва і само належным чынам, акрамя іншых задач, павінна клапаціцца аб павялічэнні ўраджайнасці і таварнасці сельскай гаспадаркі да такога разьмеру, каб поўнасьцю забяспечыць інтарэсы прамысловасці і экспарту.

Прывядзем параўнанне даных ураджайнасці БССР з Заходня-Эўрапейскімі дзяржавамі:

Ураджай у пуд. з 1 дзесяціны за перыод 1915-22 г. г.

	Жыта	Ячмень	Авёс	Бульба
Б. С. С. Р.)	48,2	45,9	17,1	459,0
Бельгія	126,0	180,1	126,0	1121,9
Нямеччына	91,4	104,2	—	760,4
Данія	98,7	146,7	117,4	1008,5
Голяндыя	122,1	191,3	130,1	1097,2

Усе прыведзеныя намі Заходнія краіны далёка перагналі нас па ўраджайнасці. Мы перад сабой павінны паставіць, як практычную мэту, дагнаць у блэйшыя гады Заходня-Эўрапейскую ўраджайнасць, і наступныя даныя нашых даследчых станцый кажуць, што нам лёгка гэта зрабіць.

) Данія па БССР узяты за перыод 1911-15 г. г.

Сярэдняя ўраджайнасць галоўных с.-г. культур вопытных станцый БССР (пуд. з 1 дз.).

НАЗВА СТАНЦЫІ	Жыта	Авісе	Ічмень	Бульба
Прылуцкая (Менск)	77	66	—	765
Турская (Рагачоў)	77	77	90	800
Забалоцкая (Рагачоў)	85	90	—	805
Горацкая	101	109	98	983
Матілеўская	71	60	—	802
У сярэдн.	83	80	94	830
Сярэдн. урадж. культ. гасп.	105	90	100	1320

Няхай кожная сялянская гаспадарка дасягне такіх ураджаяў, і мы каласальна палепшым матар'яльнае становішча нашага сялянства і выведзем сельскую гаспадарку з таго крызысу, у якім яна зараз знаходзіцца.

Праўда, і ў самых нашых мерапрыемствах па сельскай гаспадарцы ёсць прычыны, якія могуць адбівацца на павялічэнні ўраджайнасці; напрыклад, земляўпарадкаванне, бязумоўна, на той плошчы, дзе яно праішло. Зьяўляецца фактарам, які затрымоўвае на некаторы час узрост ураджайнасці, бо перад гэтым сялянства доўгі час ня поўнасьцю ўжывае угнаенне, гаспадаркі аслабляюцца капіталамі і ня маюць мажлівасці поўнасьцю запасыць сродкамі вытворчасці, разам з гэтым пад сельска-гаспадарчае карыстанне пападаюць слаба апрацоўваныя і слаба абкатыя землі. Уся, такім чынам, земляўпарадкаваная плошча некалькі год будзе даваць паніжаную ўраджайнасць, і сельскія гаспадаркі на гэтай тэрыторыі будучы гадамі папраўляцца, нібы пасьялы хваробы. Адначасова з гэтым мы ў нашых беларускіх умовах, пры вялікай колькасці забалочаных і іншых няўдобных зямель, прымушаны ўкладаць значную колькасць сродкаў на такія мерапрыемствы, як меліярацыя, земляўпарадкаванне, дзе капітал ня хутка зьяўраецца, і патрабуецца некалькі год для таго, каб укладзеныя намі зараз сродкі на гэтыя патрэбы далі належную гаспадарчую эфектыўнасць. Усё-ж такі, ня глядзячы на гэта, мы ад такіх мерапрыемстваў адмаўляцца ня будзем, бо бяз іх немагчыма правесці рэканструкцыю ўсёй сельскай гаспадаркі.

Разам з гэтым намі праводзіцца шмат мерапрыемстваў, якія адразу павінны рабіць уплыў на павялічэнне ўраджайнасці, і да якіх датычыцца павялічаны завоз штучнага ўгнаення, ачыстка і патраўліванне насеннага матар'ялу, павялічэнне снабжэння вёскі глебаапрацоўваючымі машынамі і прыладамі, узрост жывёлагадоўлі, пашыраны пераход сялянства да шматпалёвых севазваротаў, пашырэнне зялёнага ўгнаення, лубіну Па-мойму, толькі гэтыя мерапрыемствы павінны адразу і значна павялічыць ураджайнасць нашых палёў, але-ж відаць, што частка гэтых мерапрыемстваў пакуль што праводзіцца месцамі ў такой мінімальнай дозе, што ніякага ўплыву на павялічэнне ўраджайнасці ня мае, і, відаць, цэлы шэраг памяненых мерапрыемстваў ужываюцца не як неабходнае мерапрыемства, якім павінна карыстацца кожная сялянская гаспадарка, а ўжываецца пакуль што, як сродак аграпрапаганды.

І да гэтага часу разглядаць зернаачыстку, зялёнае і штучнае ўгнаенне, пераход да шматполья, як аграпрапаганду, зьяўляецца з боку нашых аграномаў і мясцовых працаўнікоў праступнымі адносінамі да сваіх абавязкаў. Нам цяпер патрэбна больш мерапрыемстваў, а не аграпрапаганды, і часта за гэту аграпрапаганду хаваюцца безадказныя пэрсоны, якія нічога ня хочуць рабіць і фактычна ніякіх мерапрыемстваў не праводзяць, а „аграпрапагандзіруюць“. Калі правядзены такіх мерапрыемстваў, як шматполье, аграном павялічыць прыбытковасць сялянскай гаспадаркі, калі пасевам кармовых кармаплодаў або палывам травасевам аграном радыкальна палепшыць харчовае становішча жывёлы, а ачысткай насення павялічыць

ураджайнасць, вось такія мерапрыемствы і будуць лепшым сродкам аграпрапаганды. Бязумоўна, аграпрапаганда месцамі патрэбна, але ні ў якім разе мы не павінны „аграпрапагандай“ падмяніць неабходнасць цэлага шэрагу нашых самых неабходных мерапрыемстваў, што месцамі робіцца і тым самым зрываецца праца па пашырэнні ўраджайнасці і таварнасці сельскай гаспадаркі.

Неабходна на мясцох, як мага шырэй, распрацаваць цэлы шэраг мерапрыемстваў, зьвязаных з пашырэннем ураджайнасці, як ачыстка насення, магчыма большае ўжыванне розных відаў угнаення, пераход на шматполье і інш., і практычна дабіцца максімальнага іх правядзеньня сярод сялянства. Разам з гэтым у кожнай акрузе ёсць надзвычайна багатыя і карысныя прыклады высокіх ураджаяў нашых даследчых станцый, саўхозаў, калгасаў, асобных культурных гаспадарак, сялян-даследчыкаў, якія ў практычнай працы акруговымі і раённымі ўстановамі не скарыстоўваюцца пры распрацоўцы практычных мерапрыемстваў па сельскай гаспадарцы, і іншыя дасягненні застаюцца невядомымі нашаму сялянству, а між тым на прыкладах гэтых гаспадарак трэба ўсяму сялянству практычна накізаць і дабіцца высокіх ураджаяў. Тэя мерапрыемствы, праз якія ўжо дабіліся высокіх ураджаяў, павінны стаць масавымі практычнымі мерапрыемствамі ўсяго сялянства. Кожная сялянская гаспадарка, кожная вёска, кожны раён павінен цвёрда вызначыць, наколькі ён павінен пашырыць ураджайнасць і практычна дабіцца гэтага пашырэння. Разам з нізкай ураджайнасцю мы да гэтага часу маем сталы харчовы крызыс і для нашае жывёлы. Пры жывёлаводным напрамку нашае сельскае гаспадаркі амаль што ў кожнай сялянскай гаспадарцы не хапае самых звычайных і грубых кармоў, такіх, як салома і сена, а апошняе пры нашай забалочанасці бывае самага кепскага гатунку. Праз пашырэнне меліярацыі трэба дабіцца таго, каб мы сенам былі забяспечаны поўнасьцю, але-ж гэтага мала для развіцця ў нас малочнага жывёлаводства. Раёны малочнае гаспадаркі, а сюды належыць уся Беларусь, за выключэннем Палесся, павінны зараз пачаць шырока ўжываць кармовыя караньплоды, канюшыну, віку, серадзлу, пачаць арганізацыю штучных пастбішчаў, спробаваць ужываньня сіласаваных кармоў і г. д. Ужыванне ўсіх гэтых культур зьвязваць з пераходам на шматполье.

Да гэтага часу ўсё праходзіць стыхійна, выпадкова, дзякуючы чаму і няма рэальных вынікаў. У сёлетнім годзе неабходна ў кожным раёне, сельсавеце вызначыць, колькі будзе пераведзена на шматполье калгасаў, пасёлкаў, вёсак, колькі будзе высеяна караньплодаў, канюшыны, вікі, серадзлы, і цяпер жа правесці падрыхтоўчую працу з тым, каб практычна ўсё гэта ажыццявіць. Непаспяховае распаўсюджванне новых культур сярод беднаты часта стараюцца тлумачыць тым, што ў беднякоў няма належных сродкаў. Па-мойму, гэта ня сур'езная адгаворка, бо на ўсе гэтыя культуры даецца досыць значны крэдыт, і кожны бядняк мае поўную мажлівасць запасыцца імі; бяда толькі ў тым, што сярод беднаты не праводзілася належная арганізацыйная праца, і бядняк па сваёй цемнаце адмаўляўся ад ужывання такіх культур, якія каласальна павялічаць прыбытковасць яго гаспадаркі.

Усе гэта мажліва зрабіць таму, што крэдытных сродкаў па Белсельбанку мы ў сёлетнім годзе накіроўваем на сельскую гаспадарку 16.410 т. р., прычым з гэтых сродкаў каля 50 проц. пойдзе на развіццё і ўзмацненне сацыялістычнага сектара сельскае гаспадаркі і 50 проц. на непасрэднае абслугоўванне індывідуальных гаспадарак. Такім чынам, палітыка фінансавання сельскае гаспадаркі ўзята такая, каб пашырыць калектывізацыю, індустрыялізацыю і каапераванне сельскае гаспадаркі. Пры гэтым, калі ладаць да крэдыту сродкі, якія асыгнаваны па каштарысу, дык агульнае асыгнаванне ўкладанняў у сельскую гаспадарку ў сёлетнім годзе вызначыцца ў суме 24.080.000 р. Цяпер крэдыты поўнасьцю пераходзяць на месцы.

Разам з гэтым мы нарыхтоўваем наступныя сродкі вытворчасці: аўсу ня менш, як в 623.000 пуд., ячменю — 90.000 пуд., канюшыны — звыш 5.410 тонн, серадэлы — 246 тонн, вікі — 1.230 тонн, кораньплодаў — 84 тонны, лубіну — 1.328 тонн, ільну-даўгунцу — 879 тонн і па ўгнаенню: супэрфасфату — 5.500 тонн, калійнай солі — 704 тонны, тамасоўкі — 600 тонн, фасфарытнай мукі — 1.500 тонн, чылійскае сэлітры — 32 тонны, сернакіслага амонія — 100 тонн, касцяной мукі — 80 тонн. З усіх гэтых сродкаў вытворчасці ў нас будзе недахоп па зялёным і штучным угнаенні, што пры правядзенні падрыхтоўкі да вясенняй сельска-гаспадарчай кампаніі трэба мець на ўвазе і замяняць іншымі відамі ўгнаення і больш шырока разгарнуць кампанію па нарыхтоўцы лубіну.

Розных машын і прылад мы завозім у Беларусь на суму 8.502.201 р. і лічым, што ў гэтых адносінах насельніцтва будзе поўнасьцю забяспечана; неабходныя сродкі для крэдытавання насельніцтва асыгнаваны і пераведзены на месца. Мясцовым установам толькі трэба будзе дабіцца таго, каб калгасы і бядняцка-серадняцкае насельніцтва былі ў першую чаргу і поўнасьцю забяспечаны сродкамі вытворчасці. У гэтых адносінах кепска справа зьяўляецца ў тым, што на мясцох не падрыхтаваны да рамонт машын і прылад, і неабходна паспяшайца саўгасам, калгасам, камітэтам узаемадапамогі, саматужнай кааперацыі з арганізацыяй спецыяльных майстэрняў з тым, каб інвэнтар бядняцка-серадняцкіх гаспадарак быў атрантаваны поўнасьцю.

Такім чынам, усімі неабходнымі сродкамі вытворчасці мы будзем забяспечаны ў больш-менш здавальняючай колькасці.

З асаблівай яскравасцю цяпер высвятляецца роля вясковых камуністых і камсамольцаў і сялянскага актыву, якія ў мінулай нашай працы па рэканструкцыі сельскай гаспадаркі сябе амаль што зусім ня выявілі арганізатарамі сацыялістычнага земляробства.

Пара агітацыі за новае земляробства прайшла, цяпер вясковыя партыйцы і камсамольцы павінны арганізаваць і паказаць сялянству новае сацыялістычнае земляробства.

К вопросу о составлении генерального плана по мелиорации БССР.

В первом номере „Советского Строительства“ за текущий год помещена статья К. Решетникова: „Основы построения генерального плана по мелиорации земель и вод“. Это одна из первых попыток подвергнуть широкому обсуждению на страницах печати проблемы сложного перспективного планирования, и при том не проработанного уже планирования, а того, которое еще предстоит разработать. Этот переход к публичному обсуждению проблемы предстоящего планирования, особенно в области составления генеральных планов, необходимо приветствовать.

Над разработкой перспективных пятилетних планов по различным отраслям народного хозяйства Госплан БССР и другие Наркоматы и учреждения Белоруссии работают уже более 2 лет. Методы, приемы и содержание этой перспективной работы более или менее выяснились и основались. В области же генерального планирования работы в Белоруссии еще не начиналась, и приемы и методы этой последней далеко не ясны. Потребность практической деятельности раньше всего выдвинула задачу составления генерального плана по мелиорации БССР. Поэтому предварительное обсуждение вопросов, связанных с разработкой этого первого для БССР генерального плана, приобретает особый интерес и значение в деле нашей плановой работы.

Тов. Решетников мотивирует необходимость составления генерального плана тем соображением, что лишь на основе его пятилетние планы, а в конечном счете и годовые производственные, будут наилучшим образом отражать действительные запросы и требования народно-хозяйственной жизни. В основе это, конечно, верно, но взаимоотношения между этими видами планов гораздо сложнее.

Например, при построении пятилетнего перспективного плана мы стремимся определить лишь возможные достижения по пути к определенной цели. Сам же по себе пятилетний срок по отношению к развитию народного хозяйства является настолько незначительным временем, что в течение его невозможно ожидать по основным вопросам каких-либо определенно законченных качественных достижений или изменений. Построение же генерального плана, наоборот, в основном следует уже базировать на определенно достигнутых качественных изменениях, составляющих определенные этапы народно-хозяйственной жизни. В этом основное различие подхода к этим двум видам перспективного строительства. Первое из них — пятилетнее строительство — исходит из существующего положения хозяйства с прогрессивными изменениями такового в рамках реально возможных достижений в предположенный срок, генеральное же планирование должно базироваться на определенно достигнутых результатах, на законченных крупных строительствах, также реальных, конечно, для намеченного срока.

В области же мелиорации БССР вопрос ставится еще резче. Переход к генеральному плану определяет собою принципиально не только другой метод построения плана, но также и изменение подхода к мелиоративному строительству вообще, изменение принципиальных основ мелиоративной политики. Поэтому основы построения генерального плана по мелиорации должны быть особенно четко поставлены.

До сих пор составление производственных и перспективных планов гидротехнической мелиорации производилось путем подбора отдельных,